

Sansele literaturilor minoritare: cazul literaturii idiș

Cultura și literatura idiș au însemnat, secole de-a rândul, o parte integrantă din cultura est-europeană și, implicit, din cultura română. În ajunul Holocaustului, comunitatea evreiască din România era considerată a fi a patra comunitate din lume ca mărime, după cele din Rusia, SUA și Polonia, numărând aproximativ 800.000 de persoane, majoritatea de origine așchenază, așadar de limbă și cultură idiș. Coexistența de secole, contactele între limbile și culturile locale, dar și influențele reciproce inevitabile au generat în România apariția unui spațiu multicultural care s-a îmbogățit și datorită prezenței semnificative a comunității evreiești, România fiind considerată mereu și un important centru pe harta culturii idiș. Din păcate, această efervescentă culturală a dispărut în urma Holocaustului, a migrației masive a supraviețuitorilor, dar și a politicilor culturale din perioada comunistă referitoare la limbile minorităților.

Întorcându-mă în România după o lipsă de câțiva ani, timp în care mi-am finalizat doctoratul în studii iudaice, am fost primul cadru didactic care, în 2008, a introdus un curs de cultură idiș la Universitatea din București. Interesul imediat al studenților pentru o literatură foarte puțin cunoscută din cauza traducerilor rare și greu accesibile a fost stimulat și m-a motivat să fac demersuri pentru a le oferi cât mai mult din acest univers fascinant. De patru ani, în urma unui parteneriat cu Universitatea din Tel Aviv, cinci studenți beneficiază în fiecare vară de burse de

studiu la cursurile intensive de limbă idiș și revin cu un interes crescut pentru orele de istorie a literaturii idiș, dar și de istorie a teatrului idiș și de cultură a *ștetl*-ului pe care le predau la Facultatea de Limbi și Literaturi Străine. Însă cea mai mare satisfacție este dată de faptul că un număr tot mai mare de studenți alege, după acest prim contact cu spațiul cultural idiș, să continue specializarea cu lucrări științifice, doctorale și de masterat, în domeniu. Este, poate, cea mai mare satisfacție profesională și confirmare a proiectului de revitalizare a interesului pentru cultura idiș în România.

Cu toate aceste demersuri incipiente, prezența culturii idiș în spațiul public românesc este extrem de redusă, iar instrumentele de lucru de la care să poată porni o eventuală cercetare care să umple acest gol încă lipsesc; în plus, absența unui număr suficient de specialiști deja formați în domeniu, capabili să realizeze cercetarea științifică amplă și necesară, poate determina apariția unor produse de calitate discutabilă tocmai din nevoia acută de informație în această direcție. Spre exemplu, recent inaugurata expoziție *Yiddische Welt* a Muzeului de Istorie a Evreilor din România „Dr. Moses Rosen” (care vehiculează în mod fals numele meu în calitate de consultant științific pentru a conferi legitimitate proiectului și de care mă delimitez categoric) reprezintă unul din aceste cazuri nefericite în care lipsa de instrumente de lucru necesare, conjugată cu lipsa de specialiști pregătiți în domeniu a permis lansarea unui produs îndoielnic din punct de vedere științific, cu multe lacune și erori. Este evident că astfel de demersuri contestabile în sine aduc deservicii imaginii unei culturi sau zone de analiză, putând fi preluate necritic și cu titlu de referință de publicul cărui i se adresează. Tocmai de aceea, cercetarea și dezvoltarea studiilor academice în această direcție sunt esențiale.

Acceptarea mea în cadrul programului postdoctoral organizat de Academia Română cu un proiect despre situația literaturii idiș în România prin intermediul traducerilor este o ocazie de dezvoltare profesională în ceea ce mă privește, reușind ca, pe parcursul proiectului, să am acces la

resurse oferite de instituțiile unde am realizat cele două perioade de mobilitate (Universitatea din Amsterdam și Universitatea din Varșovia), să intru în contact cu specialiști în domeniu, să particip la conferințe în cadrul cărora am beneficiat de *feed-back*-ul colegilor și să redactez un studiu amplu dedicat în premieră acestei zone de cercetare neglijate timp de decenii. În contextul mai larg al proiectului organizat de Academie, în cele din urmă, includerea unui proiect dedicat culturii idiș în România mi-a oferit satisfacția recunoașterii importanței acestui domeniu în abordarea studiilor culturale ca disciplină, dar și bucuria de a fi prezentă într-un colectiv științific de înalt nivel, interesat și preocupat de dezvoltarea cercetării în această direcție.

Camelia Crăciun, cercetător postdoctorat